

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата юридичних наук,

Костенко Інеси Володимирівни на дисертаційне дослідження

Панасюка Максима Григоровича на тему:

**«Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України»,
подане до захисту у спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту
публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08
«Право» за спеціальністю 081 «Право»**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Тема дисертаційного дослідження є безумовно актуальною як у теоретичному, так і в прикладному вимірах. Її значущість зумовлена насамперед сучасними викликами функціонування енергетичного сектору України в умовах повномасштабної збройної агресії, що поставила перед публічною владою завдання забезпечення стійкості, безперервності та відновлюваності енергетичних систем. За таких обставин альтернативна енергетика набуває не лише екологічного чи інноваційного, а передусім безпекового та відновлювального значення, що актуалізує потребу в належному адміністративно-правовому забезпеченні її розвитку.

Дослідження органічно кореспондує з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2014) у частині імплементації *acquis* ЄС у сфері енергетики та розвитку відновлюваних джерел енергії, а також із міжнародними зобов'язаннями України в межах Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Крім того, проблематика роботи узгоджується з Енергетичною стратегією України до 2050 року, Стратегією енергетичної безпеки та іншими програмними документами, що визначають стратегічні орієнтири державної політики у сфері енергетичної безпеки, європейської інтеграції та сталого розвитку.

Важливо, що дисертант зосереджує увагу не лише на аналізі загальних напрямів державної політики у сфері альтернативної енергетики, а й на

інституційно-процедурних аспектах її реалізації. У роботі обґрунтовано підкреслюється, що саме якість адміністративних процедур, узгодженість компетенцій органів публічної влади, стабільність регуляторних рішень та належний рівень процесуальних гарантій визначають ефективність публічного адміністрування у цій сфері. Такий підхід свідчить про глибоке розуміння комплексного характеру проблематики, в якій енергетична політика невіддільна від адміністративно-правових механізмів її реалізації.

Панасюк Максим Григорович слушно акцентує увагу на тому, що за відсутності цілісної процедурної моделі публічного адміністрування розвиток альтернативної енергетики набуває реактивного характеру та супроводжується підвищеними правовими ризиками. У цьому контексті запропоноване дослідження спрямоване на формування концептуально узгодженої моделі адміністративно-правового забезпечення альтернативної енергетики, здатної забезпечити правову визначеність, передбачуваність регуляторного середовища та належний баланс публічних і приватних інтересів.

Таким чином, дисертаційна робота відповідає сучасним науковим і практичним запитам, узгоджується з пріоритетами державної політики України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови, а також із зобов'язаннями у сфері європейської інтеграції. Обрана тема має значну наукову новизну й прикладну цінність, а її результати можуть бути використані для вдосконалення законодавства та практики публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Наукові результати, отримані Панасюком Максимом Григоровичем, характеризуються високим рівнем теоретичної виваженості, внутрішньою логічною узгодженістю та належною аргументованістю. Обґрунтованість положень дисертації забезпечується чітко визначеною метою та системою взаємопов'язаних

завдань, які послідовно реалізуються у структурі роботи та знаходять відображення у сформульованих висновках.

Дисертаційне дослідження побудоване на комплексному аналізі національного законодавства України у сфері альтернативної енергетики, міжнародно-правових зобов'язань України, зокрема у межах Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, а також на вивченні адміністративної практики функціонування органів публічної влади. Такий підхід забезпечив системність наукового пошуку та достовірність отриманих результатів.

Суттєвою перевагою роботи є використання широкого спектра загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, що дозволило дослідити публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики як цілісне адміністративно-правове явище. Застосування діалектичного, системно-структурного, інституційного, процедурно-орієнтованого та порівняльно-правового методів забезпечило глибину аналізу інституційних, нормативних і процедурних аспектів діяльності публічної адміністрації. Обраний методологічний інструментарій є адекватним предмету дослідження та свідчить про наукову зрілість автора.

Висновки й рекомендації дисертанта мають чітко виражений концептуальний характер і логічно випливають із проведеного аналізу. Зокрема, переконливо обґрунтовано альтернативну енергетику як самостійний об'єкт публічного адміністрування, сформульовано авторське визначення відповідної категорії, а також запропоновано процедурно орієнтовану модель удосконалення адміністративно-правового механізму у цій сфері. Запропоновані напрями вдосконалення законодавства та практики діяльності органів публічної адміністрації мають системний характер і враховують як національні особливості правової системи України, так і європейські стандарти належного врядування.

Достовірність наукових результатів підтверджується також їх апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях, наявністю актів впровадження у

науковій, практичній та освітній сферах, а також внутрішньою узгодженістю між теоретичними положеннями й прикладними рекомендаціями.

У цілому можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими, логічно послідовними та достовірними, а їх практична спрямованість свідчить про реальний потенціал використання отриманих результатів у процесі вдосконалення публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України.

3. Наукова новизна одержаних результатів, їх теоретична і практична значущість

Дисертаційна робота Панасюка Максима Григоровича вирізняється комплексністю наукового пошуку та належним рівнем теоретичної й практичної новизни. Вона належить до небагатьох вітчизняних досліджень у межах науки адміністративного права, у яких альтернативну енергетику обґрунтовано як самостійний об'єкт публічного адміністрування, що функціонує не лише як сектор економіки, а як особливий адміністративно-правовий режим, визначений системою публічно-владних рішень, адміністративних процедур, контрольних і гарантійних механізмів. Така постановка проблеми є методологічно виправданою і відповідає сучасним потребам розвитку адміністративно-правової доктрини у сфері енергетики.

Суттєвим науковим здобутком є те, що автор вперше сформулював розгорнуте визначення публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України як комплексної, організаційно та процедурно впорядкованої діяльності публічної адміністрації. Наукову новизну дисертації підсилює обґрунтований автором підхід до альтернативної енергетики як об'єкта публічного адміністрування саме в адміністративно-правовому вимірі, тобто через призму компетенцій, процедур, форм публічно-владного впливу, механізмів контролю та юридичних гарантій. Це дозволяє перейти від фрагментарного аналізу окремих регуляторних інструментів до системного розуміння адміністративно-правової конструкції управління розвитком відновлюваної енергетики.

Окремої уваги заслуговує сформована автором процедурно орієнтована система шляхів удосконалення публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України. Її новизна полягає у внутрішньо узгодженому поєднанні: (1) узгодження компетенцій органів публічної влади; (2) стандартизації адміністративних процедур і визначеності процесуальних строків; (3) посилення мотивованості адміністративних рішень; (4) інтеграції дозвільних та екологічних процедур; (5) розвитку превентивних форм контролю; (6) формування сервісно-фасилітуючих механізмів взаємодії з інвесторами, територіальними громадами та енергетичними спільнотами. Зазначене надає запропонованим рекомендаціям характеру цілісної моделі вдосконалення адміністративно-процедурного середовища.

Позитивно слід оцінити й те, що у роботі удосконалено наукове розуміння публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики шляхом обґрунтування процедурно орієнтованого підходу, відповідно до якого ключовим критерієм належності адміністративної діяльності виступає не лише зміст управлінських рішень, а й юридична якість процедур їх підготовки та прийняття. Також удосконалено підхід до інструментарію публічного адміністрування через його концептуалізацію як єдності адміністративних актів і адміністративних процедур, що дозволяє чіткіше визначати юридичний результат для суб'єктів відносин у сфері альтернативної енергетики.

Важливим є те, що низка положень дисертації отримала подальший розвиток, зокрема доктринальні підходи до систематизації принципів публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, розмежування принципів державної політики та принципів публічного адміністрування, а також наукові уявлення про адміністративні процедури як юридично значущий елемент механізму охорони і захисту прав учасників ринку. Обґрунтування переходу від реактивної до превентивної моделі контролю та розкриття процедурного значення участі громадськості, доступу до інформації й екологічних процедур підсилює сучасність і прикладну спрямованість запропонованих підходів.

Теоретична значущість отриманих результатів полягає у розвитку адміністративно-правової доктрини публічного адміністрування в енергетичній сфері, зокрема у частині процедуризації управлінських рішень, формування системного бачення нормативних засад як багаторівневої моделі та концептуалізації спеціального адміністративно-правового режиму альтернативної енергетики.

Практична значущість дисертації визначається можливістю безпосереднього використання її висновків і пропозицій у нормопроектувальній діяльності та в практиці органів публічної адміністрації: при оптимізації дозвільних і погоджувальних процедур, підвищенні визначеності процесуальних строків, посиленні мотивованості адміністративних актів, інтеграції екологічних та енергетичних процедур, а також при розбудові ефективних механізмів адміністративного захисту прав суб'єктів господарювання. Додатковим підтвердженням прикладної цінності є наявність актів впровадження у науковій, практичній та освітній сферах.

Таким чином, наукові результати дисертації характеризуються належною новизною, концептуальною цілісністю та реальним потенціалом практичного застосування, а сама робота є помітним внеском у розвиток адміністративно-правових досліджень публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України.

4. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності

Панасюк Максим Григорович продемонстрував високий рівень виконання поставленого наукового завдання, що виявляється у здатності коректно добирати та інтегрувати методи наукового пізнання відповідно до логіки дослідження й специфіки його предмета. У дисертаційній роботі органічно поєднано загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, серед яких провідне місце посідають діалектичний, системно-структурний, інституційний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, процедурно-орієнтований метод і метод

правового прогнозування. Їх послідовне та обґрунтоване застосування забезпечило цілісність дослідження, виявлення внутрішніх зв'язків між нормативними, інституційними та процедурними елементами публічного адміністрування, а також формування логічно узгодженої авторської концепції адміністративно-правового механізму у сфері альтернативної енергетики.

Особливої цінності роботі надає глибокий аналіз чинного законодавства України, міжнародно-правових зобов'язань держави у сфері енергетики, а також узагальнення адміністративної практики діяльності органів публічної влади. Такий підхід дозволив автору перевірити теоретичні конструкції на відповідність реальним механізмам правозастосування, що істотно підвищує достовірність і прикладну значущість отриманих висновків.

Здобувач продемонстрував уміння поєднувати суто юридичний аналіз із інституційним та функціональним підходами, що дало змогу не лише описати нормативні засади публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, а й розкрити їх у контексті фактичної організації управлінських, дозвільних і контрольно-наглядових процесів. Високий рівень аналітичної роботи, системність мислення та чітка логіка викладу матеріалу свідчать про сформовану методологічну культуру дослідника та його здатність до самостійного розв'язання складних наукових проблем у галузі адміністративного права.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, дотримання академічної доброчесності

Дисертаційне дослідження Панасюка Максима Григоровича є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії як за змістовими, так і за формальними критеріями. Структура роботи є логічно вибудованою, виклад матеріалу – послідовним, а сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації – внутрішньо узгодженими та концептуально завершеними.

Основні результати дослідження належним чином відображені у наукових публікаціях автора. За темою дисертації опубліковано 6 наукових праць, з яких 3 статті – у фахових виданнях, визнаних МОН України та таких, що відповідають спеціальності 081 «Право», а також 3 тези доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Зміст публікацій відображає ключові положення дисертації, зокрема концептуалізацію публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, аналіз нормативних і процедурних засад його здійснення, дослідження інструментарію адміністративно-правового впливу та напрями вдосконалення відповідного законодавства і практики його застосування.

Обсяг і характер опублікованих матеріалів свідчать про достатній рівень апробації результатів дослідження, їх фахове обговорення у науковому середовищі та поступове формування авторської наукової позиції.

Ознак порушення принципів академічної доброчесності у дисертації не виявлено.

Аналіз кількісних і якісних характеристик опублікованих наукових праць свідчить про їх відповідність вимогам, визначеним Наказом МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Проведений аналіз тексту дисертації дає підстави зробити висновок, що робота виконана з дотриманням чинного законодавства щодо захисту авторських прав. У тексті забезпечено коректність посилань на використані джерела, дані та відомості, використано достовірні результати наукових досліджень. У роботі не виявлено фактів академічного плагіату, фальсифікації чи фабрикації даних. Дисертація виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Як і будь-яка наукова робота, дисертація здобувача є підставою для дискусій, пропозицій, обміну думками. Не применшуючи дослідницького здобутку дисертації, можна виокремити певні аспекти, щодо яких автор дисертації має надати пояснення при захисті дисертації.

1. Таблиця 1.1 (с. 67–68), у якій систематизовано ознаки альтернативної енергетики як об'єкта публічного адміністрування, є логічно вибудованим і методологічно обґрунтованим узагальненням матеріалу підрозділу 1.1. Вона сприяє структурній цілості викладу та чітко відображає авторську концепцію розмежування загальноенергетичних, перехідних і спеціальних характеристик. Водночас аналітичний потенціал таблиці міг би бути додатково посилений шляхом певної конкретизації її змісту, зокрема, через уточнення взаємозв'язків між групами ознак або наведення окремих прикладів їх нормативного чи процедурного втілення у чинному законодавстві України.

2. У підрозділі 1.2 екологічний компонент, зокрема процедура оцінки впливу на довкілля, обґрунтовано представлений автором як значущий адміністративний режим. Водночас його взаємозв'язок із загальною логікою реалізації проєктів у сфері альтернативної енергетики міг би бути розкритий дещо ширше, з акцентом на практичні наслідки фрагментації процедур для строків реалізації проєктів, інвестиційної передбачуваності та механізмів правового захисту. Така конкретизація посилила б адміністративно-правовий вимір аналізу та окреслила б перспективу подальших досліджень у цьому напрямі.

3. У підрозділі 1.3 європейські стандарти належного адміністрування (підхід SIGMA/OECD, положення RED II/RED III тощо) подаються раніше, ніж завершено аналіз національного нормативного каркасу принципів. Більш послідовним виглядало б спочатку стисло й структуровано окреслити національну вісь (Закон України «Про адміністративну процедуру» як базове джерело принципів), а вже після цього перейти до європейської “надбудови” як інструмента конкретизації та гармонізації.

4. Підрозділ 2.1 відзначається глибоким теоретико-методологічним опрацюванням і доволі детальним розкриттям багаторівневості нормативних засад. Водночас виклад ієрархії джерел та їх взаємодії має переважно текстовий характер, що дещо ускладнює цілісне сприйняття складної нормативно-процедурної конструкції. Відтак, доцільним виглядало б доповнення матеріалу узагальнювальною схемою або таблицею (вертикаль актів за юридичною силою та горизонталь процедурних режимів), що підвищило б структурну чіткість і наочність авторської аргументації.

5. У підрозділі 2.2 автором належно окреслено систему інструментів публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики та їх функціональне призначення. Водночас юридичні наслідки застосування окремих інструментів здебільшого подані опосередковано та не завжди структуровані. Доцільним було б чіткіше виокремити у межах кожного функціонального блоку правовий ефект відповідного інструмента (виникнення чи зміна статусу, прав та обов'язків), а також типові підстави спорів і механізми їх оскарження. Це посилює б прикладний вимір дослідження та аргументованість зроблених висновків.

Висловлені вище зауваження та рекомендації відображають авторське бачення опонентом певних положень дисертації. Вони не знижують вагомості наукового значення дисертації та позитивного враження від неї.

7. Загальний висновок

За своїм змістом дисертація на тему «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Панасюк Максим Григорович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

Старший науковий співробітник

Науково-дослідного інституту державного

будівництва та місцевого самоврядування

Національної академії правових наук України,

кандидат юридичних наук,

ЗАСВІДЧУЮ:

Засвідчувач



Інеса Костенко